

Rīgā, 2020.gada 19.augustā
Nr.LV1140-102

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
sprk@sprk.gov.lv

***Par precizētu Konsultāciju dokumentu par izsoles nosacījumiem
radiofrekvenču spektra joslas 703 MHz–733 MHz/738 MHz–788 MHz
lietošanas tiesību piešķiršanai***

SIA “BITE Latvija” (turpmāk – BITE) iepazīnās ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) publicēto precizētu Konsultācijas dokumentu par izsoles nosacījumiem radiofrekvenču spektra joslas 703 MHz–733 MHz/738 MHz–788 MHz (turpmāk – 700.josla) lietošanas tiesību piešķiršanai (turpmāk – precizēts Konsultāciju dokuments) un pateicās par iespēju piedalīties šī dokumenta apspriešanā.

BITE atbalsta Regulatora centienus uzlabot un precizēt izsoles nosacījumus, saglabājot vienotu pieeju lietošanas tiesību piešķiršanai, kā arī augstu novērtē Regulatora ieklausīšanos tirgus dalībnieku viedokļos.

Vienlaicīgi BITE uzskata, ka izsoles nosacījumu projekts joprojām satur vairākus nepamatotus ierobežojumus, kas neveicina efektīvu un racionālu spektra izmantošanu. Turklāt Regulators nesniedza skaidrojumu/argumentus/pamatojumu par nepieciešamību saglabāt atsevišķus Regulatora sākotnēji noteiktos nosacījumus (Konsultāciju dokumenta pirmajā versijā), par kuriem BITE izteica iebildumus/ierosinājumus savā 25.05.2020. vēstulē Nr.LV1140-73 “*Par Konsultāciju dokumentu par izsoles nosacījumiem radiofrekvenču spektra joslas 703MHz-733 MHz/738MHz-788 MHz lietošanas tiesību piešķiršanai*” (turpmāk – 25.05.2020. vēstule Nr.LV1140-73), skaidrojot piedāvāto grozījumu nepieciešamību un pamatojumu, t.i., BITE viedoklis šajos aspektos netika izvērtēts un ņemts vērā.

Turpmāk sniedzam komentārus par atsevišķiem precizētajā Konsultāciju dokumentā ietvertajiem izsoles nosacījumiem.

1. Izsoles priekšmets – papildjoslas

- 1 Attiecībā uz izsoles priekšmetā piedāvātajām papildjoslām ierosinām atteikties no joslas 738–743 MHz piedāvāšanas izsolē. Kā jau skaidrojām iepriekš 25.05.2020. vēstulē Nr.LV1140-73, šai bāzes staciju raidīšanas joslai ir paaugstināts kaitīgo radiotraucējumu risks attiecībā pret blakus esošo pamatjoslu 723–733 MHz, kura paredzēta bāzes staciju

uztvērēju darbībai. Ņemot vērā, ka FDD sistēmām, atšķirībā no TDD, parasti nav nepieciešams izmantot savstarpēju sinhronizāciju, bet 723–733 MHz uztverošās un 738–743 MHz raidošās radioiekārtas var tikt izvietotas vienā sakaru objektā vai netālu viena no otras, tad esošā 5 MHz aizsargjosla (733–738 MHz) var izrādīties nepietiekams aizsargmehānisms, jo īpaši dažādu operatoru gadījumā. Tāpēc mūsu ieskatā būtu lietderīgi palielināt šo aizsargjoslu līdz 10 MHz (viena radiokanāla platums), t.i., no 733 līdz 743 MHz. Attiecīgi izsoles priekšmetā nosakot tikai trīs papildjoslas 743 MHz–748 MHz (5 MHz); 748 MHz–753 MHz (5 MHz); 753 MHz–758 MHz (5 MHz).

2. Specifiskie nosacījumi – par pārklājuma nodrošināšanas veicināšanu gar sauszemes transporta koridoriem

(precizēta Konsultāciju dokumenta 1.2.1.sadaļa)

- 2 Precizētā Konsultāciju dokumentā radiofrekvenču lietošanas tiesību nosacījumos ir ietverti nosacījumi par noteiktu skaitu lietošanas atļauju radioiekārtu darbībai, kas elektronisko sakaru komersantam-lietošanas tiesību ieguvējam pakāpeniski, t.i., līdz 2041.gadam, jāiegūst.
- 3 Regulators, pamatojoties uz Satiksmes ministrijas viedokli, kas, savukārt, balstās uz Satiksmes ministrijas Informatīvā ziņojumā “Ceļvedis piektās paaudzes (5G) publisko mobilo elektronisko sakaru tīklu ieviešanai Latvijā” (turpmāk – Ziņojums) konstatēto un secinājumiem, noteica specifiskos nosacījumus radioiekārtu izvietojumam. Satiksmes ministrija savā viedoklī norādīja, ka:

“Saskaņā ar Satiksmes ministrijas izstrādāto informatīvo ziņojumu “Ceļvedis piektās paaudzes (5G) publisko mobilo elektronisko sakaru tīklu ieviešanai Latvijā” secinājumu sadaļas otrajām punktam, piešķirot 5G tehnoloģijai izmantojamo radiofrekvenču spektra joslu lietošanas tiesības, jāvērtē nepieciešamība izvirzīt nosacījumus attiecībā uz 5G sakaru tīkla nodrošināšanu gar sauszemes TEN-T transporta koridoriem.

Satiksmes ministrijas ieskatā 700 MHz joslas lietošanas tiesību izsoles nosacījumos būtu iekļaujama prasība 5G sakaru tīkla pārklājuma nodrošināšanai primāri gar sauszemes TEN-T transporta koridoriem, īpaši gar Via Baltica, pēc tam pakāpeniski izvēršot arī pārējā teritorijā”.

- 4 BITE, iepazīstoties ar Ziņojumu, konstatēja, ka TEN-T ceļi savieno t.sk. lielākās Latvijas pilsētas: Rīgu un Daugavpili, Ventspili un Rēzekni, Liepāju un Jelgavu, Rēzekni un Daugavpili u.c. (Ziņojuma 2.3.sadaļa, 2.attēls un ceļu posmu apraksts zem 2.attēla).
- 5 Ziņojumā ir arī ietverta atsauce uz Eiropas Komisijas 2016.gada 14.septembrī publicēto paziņojumu “5G Eiropai. Rīcības plāns” (turpmāk – Paziņojums), kurā iezīmēts provizorisks 5G izvēršanas grafiks, paredzot cita starpā mērķi līdz 2025.gadam nodrošināt “nepārtrauktu 5G pārklājumu visās lielākajās pilsētās (Latvijā – t.i. Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā un Liepājā)”.

- 6 Ir acīmredzami, ka, lai komersants nodrošinātu 5G pārklājumu gar Satiksmes ministrijas Ziņojumā norādītajiem ceļiem, t.sk. gar Via Baltica, zināmu daļu radioiekārtu ir racionāli izvietot pilsētās, kuras minētie ceļi savieno, t.sk. lielajās pilsētās, jo tās ir ceļu posmu sastāvdaļa. Toties Regulatora izstrādātie nosacījumi (1.2.1.sadaļas 3.rindkopa, 2.-5. punkts – nosacījumi par radioiekārtu lietošanas atļauju saņemšanu līdz 2025.gadam) ietver ierobežojumu: tie paredz nosacījumu izpildē ieskaitīt tikai tās lietošanas atļaujas, kas ir iegūtas radioiekārtu darbībai ārpus valstspilsētām, t.i., ārpus Daugavpils, Jelgavas, Jēkabpils, Liepājas, Rēzeknes, Rīgas, Ventspils¹.
- 7 Izvērtējot šī nosacījuma ietekmi uz elektronisko sakaru komersanta darbībām, izvēršot 5G tīklu, jāņem vērā ievērojama komersanta resursu ieguldījums un nosacījuma faktiski izraisītā motivācija prioritizēt infrastruktūras izvietojumu par labu teritorijām ārpus valstspilsētām.
- 8 Ņemot vērā minēto, Regulatora noteiktā ierobežojuma dēļ veidojas šāda situācija: radiofrekvenču efektīvai izmantošanai un pārklājuma nodrošināšanai, kas definēts kā mērķis Eiropas un Latvijas politikas dokumentos, valstspilsētās var būt racionāli uzstādīt daļu radioiekārtu (kas darbojas 700.joslas diapazonā), bet Regulatora izstrādātie nosacījumi paredz atturošu līdzekli to darīt, ievērojot nepieciešamību saglabāt līdzsvaru starp būtiskiem ieguldījumiem mobilo sakaru tīklā un samērīgiem galalietotāju tarifiem, kas atbilst Latvijas iedzīvotāju faktiskai maksātspējai. Turklāt, ņemot vērā Paziņojumā norādīto – mērķi līdz 2025.gadam nodrošināt nepārtraukto 5G pārklājumu visās lielākajās pilsētās Latvijā – Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā un Liepājā – minētais Regulatora ierobežojošais nosacījums ir ar pretēju iedarbību attiecībā arī uz šo mērķi.
- 9 BITE uzskata, ka, paredzot šādus nosacījumus, politika attiecībā uz pārklājuma nodrošināšanas veicināšanu lielākajās pilsētās un gar sauszemes transporta koridoriem ir daļēji nekonsekventa, un paredzētie līdzekļi pārklājuma mērķa sasniegšanai faktiski darbosies savstarpēji pretēji politikas mērķim.
- 10 Vēršam uzmanību, ka Satiksmes ministrijas Ziņojumā izvirzīto mērķu sasniegšanai nav pietiekami vienīgi ar saistību uzlikšanu elektronisko sakaru komersantiem. Tam ir nepieciešamas arī konkrētas valsts un pašvaldības institūciju darbības un regulējums, lai atvieglotu un paātrinātu sakaru infrastruktūras izbūvi transporta koridoru tuvumā – attiecības ar privātajiem, valsts un pašvaldību zemes un infrastruktūras objektu īpašniekiem, ceļu uzturētājiem, optiskā transporta tīkla pieejamība u.tml. Piemēram, Ziņojumā teikts, ka *“Pašvaldībām jāveic nepieciešamie pasākumi, lai atvieglotu iespēju elektronisko sakaru komersantiem izvietot mobilo sakaru tīklu bāzes stacijas, t.sk. 5G tuvas darbības bezvadu piekļuves punktus, uz pašvaldībām piederošiem infrastruktūras objektiem”*. Diemžēl, mūsu rīcībā nav ziņu, kuras pašvaldības un kādus pasākumus jau ir veikušas vai vismaz plāno veikt. Savukārt, jaunu bāzes staciju izvietojšana mūsu rīcībā esošajos sakaru torņos ne vienmēr var būt iespējama no pieļaujamās slodzes uz nesošajām konstrukcijām viedokļa. Tāpēc uzskatām, ka Konsultāciju dokumentā

¹ Šīs pilsētas ir valstspilsētas atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma 8.panta trešajai daļai.

izvirzītās prasības bāzes staciju skaitam ir pārmērīgi optimistiskas un ir krasi samazināmas, jo vispirms ir nepieciešams valstiski komplekss visu saistīto jautājumu risinājums.

3. Specifiskie nosacījumi – par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanu

(precizēta Konsultāciju dokumenta 1.2.2. punkts)

- 11 BITE atzinīgi novērtē Regulatora veiktos precizējumus, nosakot, ka elektronisko sakaru komersantu pieteikumi par lietošanas tiesību tālāk nodošanu tiks izskatīti individuāli, izvērtējot konkrētos konkurences un tirgus apstākļus.

4. Specifiskie nosacījumi – par radiofrekvenču spektra joslu kopīgu izmantošanu

(precizēta Konsultāciju dokumenta 1.2.3.punkts)

- 12 BITE noteikti iebilst pret nosacījumiem attiecībā uz radiofrekvenču spektra joslu kopīgu izmantošanu.
- 13 Vispirms jāņem vērā, ka Elektronisko sakaru likuma 47.panta septītajā daļā ir noteikts, kādus specifiskus lietošanas tiesību nosacījumus var noteikt Regulators, ja elektronisko sakaru komersantam ir piešķirtas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības:

“(7) Ja elektronisko sakaru komersantam komercdarbības veikšanai ir piešķirtas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, tad Regulators var noteikt šādus specifiskus lietošanas tiesību nosacījumus:

- 1) prasības attiecībā uz elektronisko sakaru pakalpojumiem, kvalitāti un elektronisko sakaru tīkliem vai tehnoloģijām, kuru sniegšanai, nodrošināšanai vai izmantošanai piešķirtas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības;*
- 2) prasības attiecībā uz radiofrekvenču spektra efektīvu izmantošanu un pārklājuma nodrošināšanu;*
- 3) tehniskās prasības attiecībā uz iespējamo kaitīgo radiotraucējumu ietekmes novēršanu;*
- 4) radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību darbības termiņu;*
- 5) nosacījumus komercdarbībai piešķirto radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanai;*
- 6) nosacījumus par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību maksu;*
- 7) saistības, kādas jāpilda elektronisko sakaru komersantam, kurš radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības saņēmis konkursa vai izsoles rezultātā;*
- 8) prasības, kas izriet no starptautiskajiem radiofrekvenču spektra lietošanas nolīgumiem.”*

- 14 Nosacījumi par spektra kopīgu izmantošanu ne tikai nav iekļauti šajā specifisko nosacījumu sarakstā, ko tiesīgs noteikt Regulators, bet radiofrekvenču spektra kopīga izmantošana vispār neeksistē attiecīgajā regulējumā kā juridiska kategorija. Šis

jēdziens/darbība/parādība nav reglamentēts ne Elektronisko sakaru likumā, ne Ministru kabineta noteikumos, ne Regulatora noteikumos. Nav regulējuma ne par to, kas tiek uzskatīts par spektra joslu kopīgu izmantošanu, ne par, to kādi vispār varētu būt priekšnosacījumi, lai spektra joslu kopīgas izmantošanas regulēšana no Regulatora puses varētu tikt īstenota, ne kādā veidā tas varētu notikt.

- 15 Regulatora centieni ietvert lietošanas tiesību nosacījumus par spektra kopīgu izmantošanu liecina par vēlmi ieviest pārmērīgu radiofrekvenču spektra regulēšanu apstākļos, kuros tam nav ne tiesiskā pamata, ne racionāla skaidrojuma no tehnoloģiju un konkurences attīstības veicināšanas viedokļa: nacionālajā radiofrekvenču spektra lietošanas regulējumā neeksistē neviena norma par joslu kopīgu izmantošanu, savukārt Eiropas Savienības līmenī regulējums paredz spektra koplietošanas veicināšanu. Piemēram, Eiropas Elektronisko Sakaru Kodeksa 47.panta 2.punktā ir noteikts:

“Piesaistot individuālām radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām nosacījumus, kompetentās iestādes, jo īpaši gādājot par radiofrekvenču spektra efektīvu un lietderīgu lietošanu vai pārklājuma veicināšanu, var nodrošināt šādas iespējas:

- a) pasīvas vai aktīvas infrastruktūras, kas balstās uz radiofrekvenču spektru, koplietošanu;*
- b) komerciālus viesabonēšanas piekļuves nolīgumus;*
- c) kopīgi izvērst infrastruktūras tādu tīklu vai pakalpojumu nodrošināšanai, kuri balstās uz radiofrekvenču spektra lietošanu.*

Kompetentas iestādes neliedz radiofrekvenču spektra koplietošanu nosacījumos, kas ir piesaistīti radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām (..)”.

Turklāt, spektra joslu kopīga izmantošana ir rīks un sadarbības partneri jau vairākkārt un ilgstoši ir skaidrojuši Regulatoram šīs sadarbības ietekmi uz konkurenci un sabiedrības ieguvumus no šīs sadarbības.

- 16 Ņemot vērā minēto, BITE uzskata, ka Regulatoram nav tiesiska pamata izvirzīt nosacījumus attiecībā uz spektra joslu kopīgu izmantošanu.
- 17 Kā BITE jau norādīja savā 25.05.2020. vēstulē Nr.LV1140-73, pirmkārt, frekvenču joslu kopīga izmantošana ir vērsta vienīgi uz efektīvāku un racionālāku radiofrekvenču spektra izmantošanu – apvienojot vairākus radiokanālus, ir iespējams panākt lielāku datu pārraides ātrumu vai apkalpot vairāk pieslēgumu, nekā tas būtu iespējams katrā kanālā atsevišķi, nepieprasot šim nolūkam papildus frekvenču spektru. Frekvenču spektra kopīga izmantošana ir uzskatāma kā loģisks turpinājums esošai infrastruktūras kopīgas izmantošanas praksei, kas ļauj optimizēt izmaksas un efektīvāk izmantot resursus, tādējādi arī veicinot konkurenci.
- 18 Tiesiskā pamata regulēt spektra joslu kopīgu izmantošanu neesamība jau ir pietiekams pamats, lai atzītu apskatāmo lietošanas tiesību nosacījumu par prettiesisku. Tomēr papildus tam, iedziļinoties nosacījumu formulējumā, norādām, ka neizpratni rada Regulatora noteiktais radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas vispārējs un beznosacījumu ierobežojums, ja kopīgi izmantojamās joslas platums pārsniedz 30 MHz,

pie nosacījuma, ka šo spektra joslu neizmanto visi elektronisko sakaru komersanti, kuri saņēma spektra joslas 703 MHz–733 MHz/738 MHz–788 MHz lietošanas tiesības. Regulators nav sniedzis ne aprēķinus, ne apsvērumus, kāpēc joslas platums tieši 30 MHz ir tā robeža, pārsniedzot kuru, veidojas negatīvo seku risks. Vēršam uzmanību, ka kopīgi izmantojamās joslas apjoma ierobežojums pašos pamatos degradē kopīgas izmantošanas būtību un mērķi – pie vienāda radioiekārtu skaita vairākkārtīgi palielināt piekļuves tīkla kapacitāti esošo lietošanas tiesību ietvaros, t.i., efektīvāk izmantot radiofrekvenču spektru. Piemēram, piedāvātais 30 MHz ierobežojums faktiski nozīmē to, ka sadarbības partneriem var būt pieejams tikpat liels spektra apjoms, cik tas ir katram atsevišķi. Tātad nekāds efektivitātes palielinājums šādā gadījumā nav sagaidāms un frekvenču spektra kopīgai izmantošanai nav nekāda praktiska pielietojuma.

- 19 Vienlaikus norādām, ka citu radiofrekvenču spektra joslu izsoles gadījumā nekad iepriekš nav piemēroti nosacījumi ne attiecībā uz kopīgi izmantojamā spektra apjomu, ne attiecībā uz kopīgu izmantošanu vispār. Tāpēc uzskatām, ka nav pieļaujama atšķirīga pieeja arī 700.joslas lietošanas tiesību izsoles nosacījumos.
- 20 Regulators norādīja, ka spektra joslas 703 MHz–733 MHz/738 MHz–788 MHz kopīga izmantošana ir sākotnēji atļauta tikai ārpus valstspilsētām. Attiecībā par šo nosacījumu vispirms atkārtoti norādām, ka nav nekāda racionāla pamata aizliegumam attīstīt radiofrekvenču spektra efektīvākas izmantošanas risinājumus, vadoties pēc izmantošanas apstākļiem – pilsētās vai ārpus tām. Mūsaprāt, valsts regulējošām iestādēm visiem iespējamiem līdzekļiem būtu jāveicina efektīva radiofrekvenču spektra izmantošana, nevis jāierobežo tā. Nosacījums, kas aizliedz spektra kopīgu izmantošanu valstspilsētās, nav pamatots, neatbilst racionālas un efektīvas spektra izmantošanas principam un ir pretrunā ar Eiropas Elektronisko Sakaru Kodeksu, argumentāciju par ko jau esam izklāstījuši savā 25.02.2020. vēstulē Nr.LV1140-73.
- 21 Otrkārt, nosacījums ir neprecīzs: nav skaidrs, ko nozīmē “sākotnēji atļauta”. Kāds periods ir “sākotnējs”, pēc kura kopīga izmantošana ir atļauta arī valstspilsētās?

5. Plānotais izsoles datums

(precizēta Konsultāciju dokumenta 5.sadaļa)

- 22 BITE savā 25.05.2020. vēstulē Nr.LV1140-73 norādīja, ka vairāku apsvērumu dēļ ir pamats izsoli rīkot ne agrāk kā 2021. gadā:
 - 1) izsoles priekšmets būs pieejams lietošanai pilnībā tikai no 2022. gada 1.jūlija – pēc joslas atbrīvošanas no TV apraides pakalpojumiem. Norādām arī, ka atbilstoši mūsu pieredzei sagatavošanas darbiem, lai uzsāktu spektra lietošanu, nav nepieciešams tik ilgs sagatavošanas periods – no 2020.gada novembra līdz 2022.gada jūlijam;
 - 2) sagaidāms, ka jaunais Elektronisko sakaru likums stāsies spēkā ne agrāk kā 2020. gada nogalē, un tajā var tikt iestrādāti noteikumi, kas šobrīd konsultāciju dokumentā nav izvērtēti, piemēram, radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas un kopīgas izmantošanas regulēšanas priekšnoteikumi, kas var būtiski ietekmēt izsoles priekšmetu;

- 3) ņemot vērā 2019. gadā notikušo konsultāciju attiecībā uz 1500 MHz radiofrekvenču joslu un no tā potenciāli izrietošo izsoli, nav lietderīgi rīkot vairākas izsoles jau šogad;
 - 4) elektronisko sakaru komersantu 2020.gada apstiprinātajos budžetos var būt ierobežotas iespējas atrast papildus līdzekļus dalībai iepriekš neieplānotās izsolēs.
- 23 Regulators precizētajā dokumentā nav sniedzis izvērtējumu šiem apsvērumiem un nav pamatojis, kāpēc nepieciešama šāda steiga izsoles rīkošanā, kas turklāt uzliek komersantiem papildu slogu saistībā ar 2020.gada budžeta pārplānošanu.

Rezumējot, norādām, ka konstatētie izsoles nolikuma projekta trūkumi ir būtiski un nolikuma pieņemšanas gadījumā radīs negatīvas sekas uz kopējo mobilo sakaru pārklājuma attīstību un 5G izvēršanas ātrumu. Tie neveicina efektīvu resursu izmantošanu un līdz ar to ir pretēji Eiropas Elektronisko Sakaru Kodeksā paustajām idejām un mērķiem, kas var būt par pamatu nolikuma apstrīdēšanai tiesā.

Ar cieņu,

SIA "BITE Latvija"
pilnvarotā persona
Jūlija Linkeviča

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU